

6. Литературный энциклопедический словарь / под общей ред. В. М. Кожевниковой и П. А. Николаева. Москва : Сов. энциклопедия, 1987. 751 с.
7. Лукошкова О. И. Система именования персонажей в русской народной и литературной сказках первой половины XIX в. (на материале произведений В. А. Жуковского, А. С. Пушкина, П. П. Ершова) : автореф. дис. ... кандидата филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык». Тюмень, 2000. 21 с.
8. Мальцева Т. И. Конструкции, репрезентирующие персонажей русской волшебной сказки: автореф. дис. ... кандидата филол. наук : 10.02.01 «Русский язык». Воронеж, 2000. 24 с.
9. Морозова М. Н. Антропонимия русских народных сказок. *Фольклор. Поэтическая система* / отв. ред. А. И. Баландин, В. М. Гацак. Москва : Наука, 1977. С. 231–241.
10. Новиков Н. В. Образы восточнославянской волшебной сказки. Ленинград : Наука, 1974. 255 с.
11. Пилаш М. И. Мифоантропонимия русских и венгерских сказок. *Ономастичні студії*. Ужгород : УДУ, 1996. Вип. 2. С. 42–58.
12. Порпуліт О. О. Християнізація ономастичного простору чарівної казки. *Восточноукраїнський лінгвістический сборник* : сб. науч. трудов / отв. ред. Е. С. Отин. Донецк : Донеччина, 2000. Вып. 6. С. 175–179.
13. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : в 4 т. / пер. с нем. О. Н. Трубачева. Москва : Прогресс, 1986. Т.1. 576 с.

УДК 811.162.3=161.2'373.7'36

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.12>

ВАРІАНТНІСТЬ ТЕМПОРАЛЬНИХ І ЛОКАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ (НА МАТЕРІАЛІ ЧЕСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

VARIATION OF TEMPORAL AND LOCATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS (ON THE MATERIAL OF CZECH AND UKRAINIAN LANGUAGES)

Кобилецька Л.В.,

orcid.org/0000-0003-4688-3622

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти

Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті проаналізовано варіантність чеських та українських темпоральних і локативних фразеологізмів. Мета розвідки – окреслити різні підходи до трактування фразеологічної варіантності; охарактеризувати, систематизувати виявлені варіанти темпоральних і локативних ФО на матеріалі чеської та української мов. Значний науковий інтерес становить вивчення функціонування чеських і українських фразеологізмів в національних корпусах, а саме особливостей варіювання вказаних фразеологізмів. Фрагментарно вказаної проблеми торкалися у своїх працях науковці, проте даний аспект потребує детального опрацювання.

У розвідці розкрито сутність фразеологічної варіантності, подано думки чеських, словацьких і українських лінгвістів.

Фразеологічними варіантами ми вважаємо такі різновиди фразеологізмів, які, маючи відносну тотожність фразеологічного значення й етимологічного образу, різняться окремими компонентами плану вираження.

Розглянуто варіантність фонетичну, морфолого-синтаксичну та лексичну. Фонетична варіантність зумовлена вживанням ФО у літературній та розмовно-побутовій мові: чес. *být / bejt na obzoru / vobzoru, být / stát za / přede dveřmi / dveřma, nebýt / nebejt už žádný / žádnéj mladík, být / bejt v žravých / žravejch letech*; укр. *близький / блигий / блигомий світ, скільки (можна) засягти / осягти оком / сягає око*. Морфолого-синтаксична варіантність основана, здебільшого, на граматичних категоріях компонентів фразеологізмів, а також обумовлена вживанням різних часових і просторових прийменників: чес. *na svou dobu / ve své době, za oněch časů / za onoho času*; укр. *за морем / за морями, за синім морем / за синє море*.

Фразеологічні варіанти (ФВ) лексичного типу розподілено на п'ять підгруп: дієслівна, іменникова, прикметникова, числівникова, займенникова. Серед ФВ виділяємо фразеологізми, у яких варіантність зумовлена використанням відносних синонімів та вживанням лексем однорідної тематичної групи.

Найпродуктивнішими є у чеській мові є ФВ стилістичні і лексичні (*zvrácený / obrácený / převrácený svět; dobrý / šťastný / zdáný konec*). В українській мові найпродуктивнішими є лексичні варіанти (*по широким / далеких свитах, тридее'яте царство / королівство / володарство*). Зіставлення чеських та українських темпоральних і локативних ФО виявляє при збігу загальної семантики значні розбіжності стрижневих компонентів, які стали основою образних характеристик.

Ключові слова: фразеологічна одиниця (ФО), фразеологічні варіанти, варіантність, темпоральність, локативність, чеська мова, українська мова.

The article analyzes the variation of Czech and Ukrainian temporal and locative phraseological units. The purpose of research is to analyze different approaches to the interpretation of phraseological variation; to characterize, systematize the identified variants of temporal and locative PU on the material of Czech and Ukrainian languages. Fragmentarily, the problem of variation was touched upon by scientists, but this aspect requires detailed study.

The research reveals the essence of phraseological variation, presents different opinions of Czech, Slovak and Ukrainian linguists.

Phraseological variants, we consider such varieties of phrases, which, having relative congruence of their phraseological meaning and etymological image differ in certain components at the level of expression.

Phonetic, morphological-syntactic and lexical variation are considered. Phonetic variation is due to the use of PU in literary and colloquial language: cz. *být / být na obzoru / vobzoru, být / stát za / přede dveřmi / dveřma, nebýt / nebejt už žádný / žádnéj mladík, být / být v žravých / žravejch letech*; ukr. *близький / блигий / блигомиий світ, скільки (можна) засягти / осягти оком / сягає око*.

Morphological and syntactic variation is based mainly on grammatical categories of phraseological components, as well as due to the use of different temporal and spatial prepositions: cz. *na svou dobu / ve své době, za oněch časů / za onoho času*; ukr. *за морем / за морями, за синім морем / за синє море*.

Phraseological variants of the lexical type are also divided into five subgroups: verb, noun, adjective, numeral, pronoun.

The most productive in the Czech language are phraseological variants of stylistic and lexical type (*zvrácený / obrácený / převrácený svět; dobrý / šťastný / zdárný konec*). In the Ukrainian language, the most productive are lexical variants (*по широких / далеких світах, тридев'яте царство / королівство / володарство*).

A comparison of the Czech and Ukrainian temporal and locative PUs reveals significant differences in the core semantics of the core components that became the basis of the image characteristics.

Key words: phraseological unit (PU), phraseological variants, variation, temporality, locativeness, Czech language, Ukrainian language.

Постановка проблеми. Час і простір – два виміри, без яких немислиме будь-яке існування. Усе буття проходить в часі і займає певний простір. Ці категорії є основою людського існування, а тому, безперечно, знаходять свою актуалізацію в мові.

Одним із засобів вербалізації понять темпоральності та локативності є фразеологізми. Категорії часу та простору яскраво представлені в чеській та українській фразеології. Кожна система своєрідно їх демонструє. Неабияке зацікавлення викликає проблема варіантності фразеологічних одиниць, адже існують різні підходи, тенденції до визначення цього явища, тривають дискусії. Однією з основних ознак фразеологізму є стійкість компонентного складу. Закономірним явищем фразеології є і варіантність. В. Ужченко наголошував, що варіювання як найяскравіший вияв постійного розвитку мови, зумовлює виникнення двох протилежних тенденцій: уніфікації лексичного складу ФО, з одного боку, та постійних формальних змін, з іншого [4, с.85]. Значний науковий інтерес становить вивчення функціонування чеських і українських фразеологізмів в національних корпусах, а саме особливостей варіювання вказаних ФО.

Аналіз досліджень. Вивченням часових і просторових відношень в українській мові займалися такі вчені, як О. Бондар, О. Бондаренко, О. Задорожна, О. Кардашук, Л. Кравець та ін. Фрагментарно варіантність українських і чеських темпоральних та локативних ФО описано у розвідках Л. Кобилецької¹. Однак, зазначена

проблема потребує детального опрацювання, адже залучає значну частину фразеологічного матеріалу.

Мета статті – проаналізувати різні підходи до трактування фразеологічної варіантності; охарактеризувати, систематизувати виявлені варіанти темпоральних і локативних ФО на матеріалі чеської та української мов.

Вклад основного матеріалу. У мовознавстві існують розбіжності у трактуванні фразеологічної варіантності, у розмежуванні від синонімії. Українські мовознавці В. Ужченко та Д. Ужченко під фразеологічними розуміють “різновиди фразеологічних одиниць, тотожних за значенням і граматичними функціями при частковій відмінності в компонентному складі, у словоформах компонентів або в порядку їх чи кількості [5, с. 92]. Словацькі мовознавці Й. Млацек і М. Чижмарова термін варіант ФО розуміють один з функціонуючих різновидів фразеологізму, який, незважаючи на відмінності від інших форм збереження ФО зберігає значення фраземи й образність [7, с. 217-223].

Чеський мовознавець Ф. Чермак виокремлює фразеологічну варіантність двох типів:

-*варіанти синтагматичні*, до яких лінгвіст зараховує факультативну складову ФО (яку можна в певному контексті упустити без зміни значення фразеологізму). Такі складові фразеологізму дослідник подає в круглих дужках: (*po/za celý boží rok; (až) po naše dny; mít (už/ještě) léta na něco* atd.;

-*варіанти парадигматичні*, до яких автор зараховує чергування взаємозамінних частин фразеологізмів. Такі варіанти дослідник подає

¹ Див. праці [1;2].

через скісну лінію: *na míle / mílí daleko/ vzdalený; lokální / místní patriotismus; cizí obličej / tváře* [8].

Фразеологічними варіантами ми вважаємо такі різновиди фразем, які, маючи відносну тотожність фразеологічного значення й етимологічного образу, різняться окремими компонентами плану вираження [2, с. 58].

Джерельну базу дослідження формують словники: “Slovník české frazeologie a idiomatiky”, “Slovník spisovného jazyka českého”, “Фразеологічний словник української мови”, “Словник фразеологічних синонімів”, письмові тексти Чеського національного корпусу.

Досліджуючи чеські та українські ФО на позначення часових і просторових відношень, ми виокремили таку варіантність: фонетичну, морфолого-синтаксичну, лексичну.

1) фонетична.

Фонетичні варіанти не змінюють значення фразеологізмів. Кількість фонетичних варіантів ФО залежить від фонетичного характеру певної мови, а саме від фонетичних особливостей літературної і розмовно-побутової мови або ж при змінному наголосі. Відмінності між різними варіантами цього типу є лише на стилістичному рівні. Серед чеських фразеологізмів на позначення часових та просторових відношень стилістична варіантність зумовлена вживанням фразеологізмів у літературній та розмовно-побутовій чеській мові, зокрема дієсловозв'язки *být / bejt*. Наявність допоміжного дієслова *бути* у формі *být* є свідченням вживання таких зворотів у літературній мові; форма *bejt* притаманна розмовно-побутовій чеській мові – т. зв. *obecné češtině*. Напр.: *být / bejt ve vzduchu; být / bejt někomu na ráně; být/ bejt z dohledu; být / bejt z doslechu; být / bejt z ruky; být / bejt ranní ptáče; být / bejt v letech; být / bejt na ztracené vartě; být / bejt starý jako Metuzalém* (Напр.. *vzhledem k tomu, že pracovala s Bragim , který byl starý jako Metuzalém* [24]) – (Напр.. *Ty už se dávno nedělají. Musí bejt starý jako Metuzalém* [22]).

Фонетична варіантність серед чеських ФО із зазначеною семантикою представлена не лише зміною допоміжного дієслова, але й іменника *obzor / vobzor*: *být / bejt na obzoru / vobzoru*; відмінковою формою іменника *dveřmi / dveřma*: *být / stát za / přede dveřmi / dveřma*; прикметника: *žádný / žádnéj*: *nebýt / nebejt už žádný / žádnéj mladík; žravých / žravejch*: *být / bejt v žravých / žravejch letech*, дієприкметника *zapomenutý / zapomenutej* (*být/ bejt světem zapomenutý / zapomenutej*). Використання форм *obzor; dveřmi, žádný, žravých, zapomenutý* є свідченням вживання таких зворотів у літературній мові. Форми *vobzor; zapomenutej,*

žravejch, žádnéj, dveřma властиві розмовно-побутовій чеській мові (т.зв. *obecná čeština*).

Серед українських ФО на позначення просторових відношень стилістична варіантність зумовлена вживанням фразеологізмів у літературній мові та діалектах: *близький / блигий / блигомий світ*. Лексема *близький* вживається в українській літературній мові; *блигий / блигомий* – діалектні слова. ФО *скільки (можна) засягти / осягти оком / сягає око*. Лексема *сягає* характерна для української літературної мови, *засягти* – діалектне слово.

2) морфолого-синтаксична.

Морфологічні варіанти виражають різні відтінки значень. Фразеологізми можуть відрізнятися за ознакою роду, числа, відмінка, часу, прийменником при зміні відмінка, сполучником, часткою чи видом дієслова. У чеських ФО морфолого-синтаксична варіантність зумовлена, здебільшого, вживанням різних часових і просторових прийменників, які, відповідно, керують різними відмінками, або ж вживанням однакових прийменників, але із різними відтінками значень. Наприклад: *mít k něčemu / do něčeho daleko*. Прийменник *k* у просторовому значенні керує давальним відмінком, а прийменник *do* – родовим; *být někomu po ruce / u ruky*. Прийменник *po* керує місцевим відмінком, а прийменник *u* – родовим;

na svou dobu / ve své době. Прийменник *na* вжитий зі знахідним відмінком, прийменник *ve* – із місцевим (*Hotel byl na svou dobu moderní stavbou – nabízel taneční sál a terasu* [19]) – (*Byli to ve své době největší mizerové. To mi připadá velmi válečnické* [13]);

za oněch časů / za onoho času. У першому випадку фразеологізм вжито у множині, у другому – в однині (*Chlapeček a mrtvola – takové setkání nebyvalo za oněch časů v Edinburghu vzácností* [10]). *Tady to bylo a přesně tenhle večer. A právě tady to za onoho času všechno začalo, s těmi nejlepšími úmysly všech tří* [25]). В українській мові ФО *за морем / за морями*;

být světem zapomenutý / zapomenut světem. Слово *zapomenutý* – повна форма дієприкметника минулого часу, *zapomenut* – коротка форма дієприкметника минулого часу.

být za devíti / devaterými / devatero horami. Тотожність значення забезпечується вживанням числівників різних розрядів: кількісних *devět*, і збірних *devaterý, devatero*, що мають в орудному відмінку різні форми (*Dívka , která se ze zoufalství rozhodla hledat štěstí za devíti horami u trestanců , ale k mému údivu to bylo pěkné, živé* [15]). *Připadalo*

mu však , že to všechno je nesmírně daleko, za devaterými horami a řekami, za devaterými lesy a zastávkami autobusu [26]; Pár rostlin, nebo mě informoval, že kdesi v dálce za devatero horami mají menší makové políčko, ale rozhodně se nedá [18]).

Аналогічно, в українській мові: *як на кінці світу / на кінець світу; за синім морем / за синє море (Якби то далися орлині крила, За синім би морем милого знайшла (Т. Шевченко) [6, с.506]; носом до носа / ніс у ніс.*

Морфолого-синтаксична варіантність зумовлена вживанням слів в однині і множині: *za oněch časů / za onoho času.* У першому випадку фразеологізм вжито у множині, у другому – в однині (*Chlapeček a mrtvola – takové setkání nebývalo za oněch časů v Edinburghu vzácností [10]. Tady to bylo a přesně tenhle večer. A právě tady to za onoho času všechno začalo, s těmi nejlepšími úmysly všech tří [25]).* В українській мові – *ФО за морем / за морями.*

ФО mít (už) několik křížků na zádech / už několikátý křížek. У першому випадку – числівник *několik* та іменник *křížků* вжито у формі множини, у другому випадку – числівник та іменник вжито в однині;

Виокремлюємо словотвірні варіанти, які виражаються в зменшувальній формі, яка не змінює змісту, лише модифікує ставлення мовця до висловленого: *zlomek / zlomeček vteřin; od mala / malička.*

В структурі морфолого – синтаксичної варіантності виділено ФВ, які різняться видом: *zavírací / uzavírací hodina; ušít / šít něco horkou jehlou;*

3) лексичну:

ФВ лексичного типу також розподілено на п'ять підгруп:

а) дієслівна підгрупа: *чес. uvidět / vidět / spatřit Abraháma; být / bydlet na ztracené vartě; být / stát stranou něčeho; jet / spět / ujíždět plnými plachtami;* *укр. де козам роги правлять / де Сидір козам роги править/ справляє (Збирається (Івга) на весілля, а жених там, де козам роги правлять! Побачимо, який з цього тива мед буде (Г. Квітка-Основ'яненко) [6, с. 687] – (Гулятимеш там, де Сидір козам роги править (П. Мирний) [3, с. 32].*

б) іменникова підгрупа: *natahovat fajfku / jedenáctky / pedály; ostrov / oáza klidu na konci / kraj světa; do všech koutů/konců světa; akademická čtvrthodinka / čtvrť; prokvetlé vlasy/ prokvetlá hlava v daný okamžik / moment (Měla jít druhý den na kontrolu a věděla, že v daný okamžik jí nelze pomoci) [9]; (Ze svého postavení jsem míc za čarou neviděl a v daný moment jsem neregistroval ani žádné porušení pravidel [23]).* В українській мові аналогічно *три-*

дев'яте царство / королівство / володарство; на кінець / на край світу.

в) прикметникова підгрупа: *zvrácený / obrácený / převrácený svět; dobrý / šťastný / zlárný konec; daleká / dávná / šedá minulost; dlouhá / drahná leta; malá / slabá hodinka;* *укр. по широких / далеких світах, не близький / далекий світ.*

г) числівникова підгрупа: *jednou / jedenkrát / jedinkrát za život (Pro většinu Čechů místem, kam je třeba se alespoň jednou za život podívat [14]) – (Tak každému řekl, že tu musí poslat aspoň jedenkrát za život pohled, a dával jim adresu [27]) (Každá z růžic kvete jen jedinkrát za život [11]).* В українській мові – *за два кроки / за десять кроків; за тридцять / сім / тридцять земель .*

д) займенникова підгрупа:

od nějaké / jisté doby (Tvrdil, že od nějaké doby cítil, že může znázornit to [17])– (Jsem měl jsem tvrdé dětství a mládí, jsem od jisté doby mohl dělat to, co jsem chtěl [20]).

Лексичні варіанти містять незначні смислові відтінки значень фразеологізмів. Ми виділяємо фразеологізми, у яких варіантність зумовлена використанням відносних синонімів. Наприклад: *чес. (až) na konec / kraj světa, mít něco v živé paměti / vzpomínce, dlouhý / nekonečný řetěz, do všech koutů/konců světa, zvrácený / obrácený / převrácený svět;* *укр. не близький (далекий) світ; на кінець / край світу.*

Також виділяємо ФО, у яких варіантність зумовлена вживанням лексем однорідної тематичної групи. Наприклад: *чес. být / bydlet na ztracené vartě; být / viset ve vzduchu; být / stát stranou něčeho, do bílého rána / dne, říše / země slunce, moct/muset někomu chodit ještě pro pivo / tabák, od první chvíle / od prvního okamžiku natahovat fajfky / jedenáctky / pedály, být / stát za / přede dveřmi, na sklonku dne/ týdne/měsíce/roku století, utlý věk / utlé dětství, jeden čas / jednu dobu (Напр. “Já jsem jeden čas taky bydlel na venkově”, řekl Percy [16]; již bývala, vzpomínala, že v jednu dobu ji dokonce považovali za krasavici [12]), klepat / tlouct / t'ukat na dveře / vrata, stará/ stejná písnička; uvidět / vidět / spatřit Abraháma;* *укр. куди ворон і кісток не заносить / не занесе / не донесе / не доносить; де Макар телят не пас/ де Макар телят не ганяв / не гонить, рукою подати / кинути; незнані/ невідомі місця.*

Висновки. Підсумовуючи, варто відзначити, що варіантність чеських і українських ФО із зазначеною семантикою представлена багатогранно. Зокрема, ми розглянули варіантність фонетичну, морфолого-синтаксичну та лексичну. Найпродуктивнішими у чеській мові є ФВ стилістичні і лексичні, які ми розподілили на п'ять під-

груп: дієслівну, іменникову, прикметникову, числівникову та займенникову. В українській мові найпродуктивнішими є лексичні варіанти. Серед лексичних варіантів значно переважають фразеологізми, варіантність яких зумовлена вживанням лексем однорідної тематичної групи. Зіставлення чеських і українських темпоральних і локативних

ФО виявляє при збігу загальної семантики значні розбіжності стрижневих компонентів, які стали основою образних характеристик.

Перспективними вважаємо подальші контекстні дослідження темпоральних і локативних фразеологізмів, зіставлення вказаних ФО із матеріалом інших слов'янських мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кобилецька Л. В. Варіантність українських фразеологізмів на позначення просторових відношень *Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі: аспекти формування комунікативної компетентності фахівця*. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2016. С. 48-53.
2. Кобилецька Л. В. Часові та просторові відношення у сучасній чеській фразеології...дис. канд. філол. наук: 10.02.03. Київ, 2020.
3. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів. К., 1988.
4. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. К.: Знання, 2007. 434 с.
5. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ: Альма-матер, 2005.
6. Фразеологічний словник української мови /За ред. Білоноженко В. М. К., 1999.
7. Čižmárová, M. *O variantnosti frazém v ukrajinčine a slovenčine*. Slavia, 70, 2001a.
8. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*, 2009. Přírovnání. Výrazy neslovesné. Výrazy slovesné. Hlavní redakce František Čermák. Praha: Leda.

Письмові тексти Чеського національного корпусу

9. Aha, 12. 9. 2012. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
10. Barnes J. Arthur a George. Odeon, Praha 2007. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
11. Dům a bydlení, č. 43/2011. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
12. Fieldingová J. Ztracená. Ikar, Praha 2005. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
13. Fulghum Hunter S.: Jaký otec, takový syn. Argo, Praha 1996. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
14. Janoška M. Sopky a sopečné vrchy České republiky. Praha: Academia, 2013. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
15. Juvačov I. Šlisselburgská pevnost. Volvox Globator, Praha, 1997. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
16. Karonová J. Z Mitfordu do Meadowgate. Vyšehrad, Praha, 2006. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
17. Kundra O. Meda Mládková. Praha: Academia, 2014. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
18. Lidé a země, č. 4/2009. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
19. Miškovský P. Naše rozhledny. Dokořán, Praha 2004. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22). URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
20. Mladá fronta Dnes, 1. 7. 2011. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
21. Moderní řízení, č. 6/2008. 2008. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
22. Orwell, George: Uvnitř velryby. Atlantis, Brno 1997. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
23. Právo, 25. 2. 2014. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
24. Sigurdardóttir Y.:oslední rituál. Metafora, Praha, 2007. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
25. Swift, Graham: Světlo dne. Odeon, Praha 2003. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
26. Trefulka, Jan: Zločin pozdvižení. Atlantis, Brno 2004. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).
27. Vacek, Petr (2002): Hovāda, česky hovada. Brno: Petrov. URL: <https://www.korpus.cz/> (дата звернення 17.01.22).